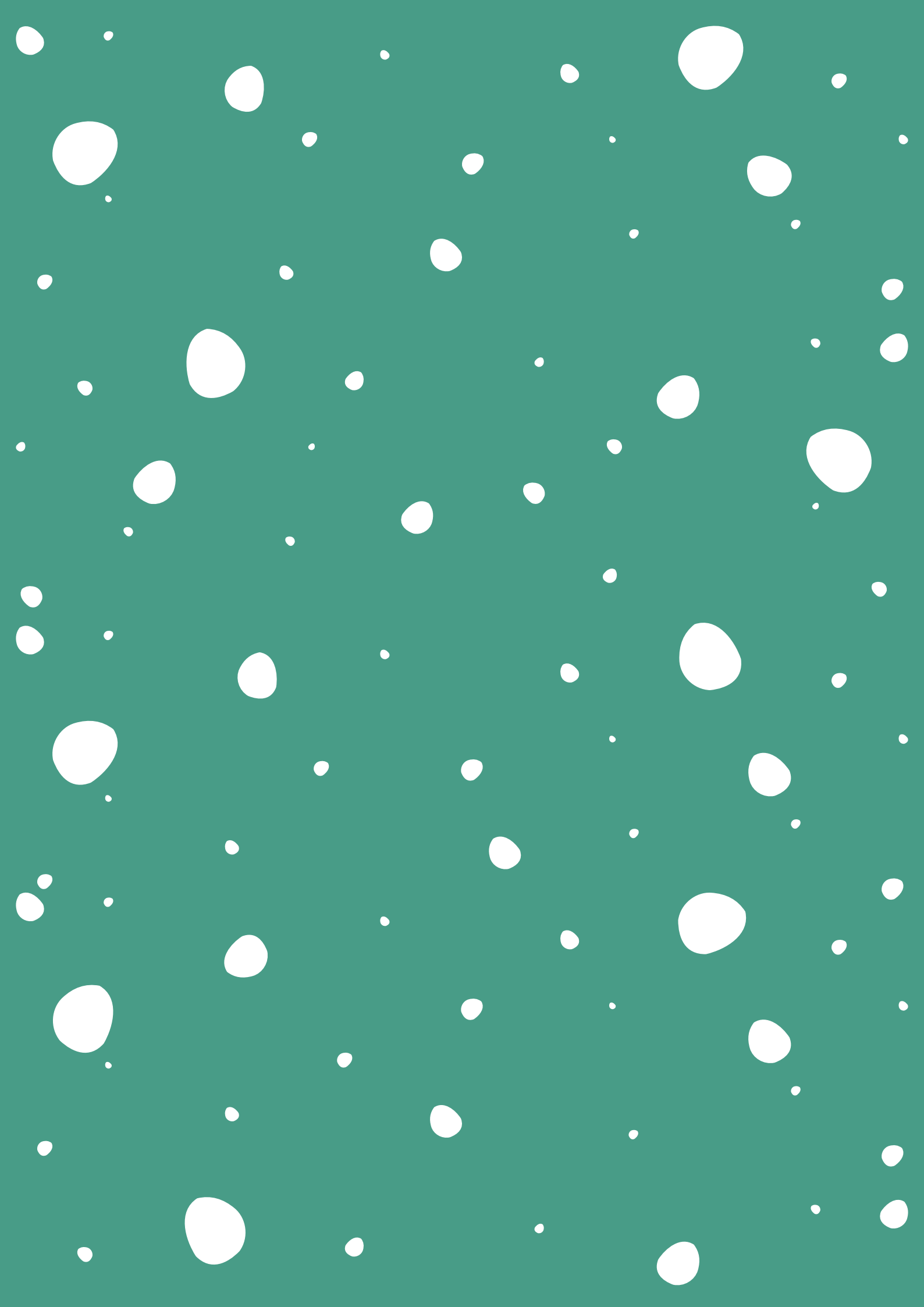

**KULTÚRNY
KYSLÍK : 01**

ZNOVUZRODENIE KRITIKY

2017

OBSAH

- 5 EDITORIÁL**
Magda Vášáryová
- 6 HALUZ: CÍNOVÍ PANÁCI
A DEVY BY TOMTOM**
IKP
- 9 KOLKO SME MINULI!?!
ALEBO ČO ZOSTALO
Z PREDSEDNÍCTVA**
Magda Vášáryová
- 16 ROZHOVOR PRE
KULTÚRNY KYSLÍK**
Magda Vášáryová spovedá
Ivana Korčoka
- 22 VÝNIMKA Z VEREJNÉHO
OBSTARÁVANIA**
Jana Javorská
- 25 ANKETA**
- 28 VYHODNOTENIE
KULTÚRNEJ
PREZENTÁCIE SK PRES**
IKP
- 30 AKO SA NÁŠ MINISTER
KULTÚRY OSOBNE
PRICHYSTAL NA
PRESEDNÍCTVO**
IKP
- 32 HELPDESK IKP**
- 34 MONITORING IKP**
- 39 SLOVNÍČEK IKP**

TIRÁŽ

**VIA CULTURA
INŠTITÚT PRE
KULTÚRNU
POLITIKU**

ISSN 1339-6919

Kultivovaná
slovenská
kultúrna politika
je kľúčom
k modernej
národnej identite
a európskej
úrovni
myslenia

Kultúrny kyslík Cultural Oxygen

4. ročník, 2017
1. číslo
Bratislava

Publikuje

VIA CULTURA;
Inštitút pre
kultúrnu
politikú

**Projekt
vydávania
časopisu
Kultúrny kyslík
z verejných
zdrojov
podporil Fond
na podporu
umenia:**

Redakčná rada

Erhardt Busek
Jacek Purchla
Jiří Stránský
Michal Prokop
Péter Inkei
Tomáš Janovic
Marián Amsler
Michal Ditte
Pavlína Fichta
Čierna

Redakcia

Magdaléna
Vášáryová
Martin Katuščák
Jana Javorská

Grafický návrh

Matúš Slovák,
Truben studio

Grafická úprava

Andrej Mišina -
grafickydizajner.sk

www.ikp.sk

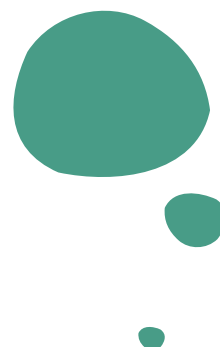
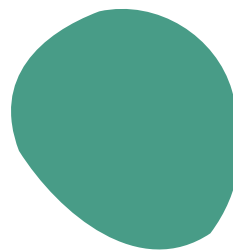
ikp@ikp.sk

Facebook

Via Cultura
Inštitút pre
kultúrnu
politikú

u.

**fond
na podporu
umenia**

EDITORIÁL

KULTÚRNY
KYSLÍK

5

Magdaléna
Vášáryová

Pred pár rokmi bolo najfrekventovanejším slovom v slovenskej verejnej diskusii **zviditeľňovanie**. Už ste sa zviditeľnili? Zviditeľnili sme sa my, Slováci, dost? Ako nás vidíte? Týmito otázkami sme sa bičovali od rána do večera. A zrazu nastal deň "D", 1. júla 2016, a celý svet sa dozvedel, že Slovakia je Good Idea. Konečne.

Minulo 8 mesiacov a o Predsedníctve Slovenska v Európskej Rade MEÚ už nik nehovorí. Nanajvýš, či si niekto nestrčil nejaké peniaze do vrecka, ako obvykle. A ako obvykle, asi strčil. V tom máme všetci jasno. Ale my v IKP máme sloniu pamäť. Nám sa nechce len tak opustiť tých 6 mesiacov bez toho, aby sme sa kriticky a kultivovane i ironicky pozreli na našu odvekú túžbu byť viditeľní. A tak sme pripravili číslo Kultúrneho kyslíka, ktoré sa venuje kultúrno-spoločenskej stránke tých slávnych šiestich mesiacov. A ako vždy, aj tento polrok nás priviedol často k všeobecnejším uvažovaniam o tom, ako sa vlastne chceme prezentovať - teda kto sme a kým chceme byť pre iných a nakoniec aj pre seba.

X

HALUZ

KULTÚRNY
KYSLÍK

CÍNOVÍ PANÁCI A DEVY BY TOMTOM

6

IKP

V januári tohto roku sme sa rozhodli urobiť menší architektonický výlet do krajiny, ktorá má formu mestského štátu

Niet pochýb o tom, že pán predseda Národnej rady Slovenskej republiky, aby sme aspoň začali prívetivo, je hrdý a odborný a slušný Slovák. Je hrdý na svoj životný príbeh, v ktorom typicky zosobňuje národnú tradíciu, takpovediac štátotvornú. Privatizácia a rozpredanie štátneho podniku Lesostav Revúca, advokátska činnosť na štátnych zákazkách a postavenie veľkej vily.

Keďže máme predsa len obmedzené zásoby zdrojov hrdosti, pán predseda si nejaké dokrášlil. Napríklad takú útlú knižku, akou je Ústava SR, nechal rovno strážiť vojakmi. Nemôže tam predsa sám pán predseda stáť 24/7 s bajonetom, oblečený do recyklovanej husárskej uniformy a s klobúkom s perom z pštrosa, typického slovenského vtáka. Fyzicky brániť Ústavu je rozhodne nevyhnutnosť, obsahovo sa przníť môže, to nevidieť. Aj náš národný song bol zremixovaný zo zastavenia **sa** (aby sme v pokoji podumali, kadiaľ ďalej) na zastavenie **ich** (cudzích, aby neotravovali a išli kade ľahšie. To by vysvetľovalo, prečo ich nechceme). Ani naše hymnické vyhlásenie, že „*sa oni stratia*“, akosi sami od seba, asi neberieme vážne, radšej hrdo postavíme ploty.

Pán predseda ako odborník má síce len moderovať väčší diskusný klub, no akoby to jeho rozsiahlym osobným ambíciám nepostačovalo. Verejnoprávne médiá, železnice, lyžovanie, pôdohospodárstvo, školstvo, umenie. Má predsa oveľa širší záber. Lebo, medzi nami, dohliadať nad zákonotvorným procesom a tvorbou pravidiel je nuda, nič pre easternového frajera, ktorý zatiaľ používa len slovné kolty, ale z ich rán všetci padáme do mdlôb. Predsedove hlášky už zavarili nejednému prepisovateľovi či tlmočníkovi.

Ale prešli sme na Slovensku veľký kus cesty. Mentorom, učiteľom a etickou komisiou súčasného predsedu Slovenskej národnej strany je - Maďar. Ale zásadne odmietame konšpiračnú teóriu, že ho tento akokoľvek sympatický Maďar nahovoril na cínových panáčikov, ktorých hrdo, odborne a slušne rozdával svojim európskym hosťom. Zvykli sme si, že zlodej a bandita spolu s radodajnou dievkou sú zásadnými mienkotvornými symbolmi slovenského národa za zvukov fujaristu v škótskom kilte. Ale čo je veľa, to je moc. Nedokážeme zistiť ani pri dôslednej analýze posledných prejavov pána predsedu, čo tým chcel povedať. Šachy sa s tromi figúrkami hrať nedajú. Kráľa máme akurát na tom strašnom koni pred hradom, dievka s bujným poprsím sa medzi zbierkami napoleonských pešiakov nehodí, iba ako markytánka. Ibaže by sme fujaru považovali za surmity (pamätáte

si - zasurmili surmity...). Ďalej už naša fantázia nesiahá. A tak sa nám zdá, že veľkolepý dar má akurát hodnotu toho cínu, ktorí možno zručnejší doma použijú na pájkovanie, ak neskončil v koši pri nemilosrdne pípajúcich letiskových *sekjúrity gejts*.

KULTÚRNY
KYSLÍK

8

CÍNOVÍ
PANÁCI
A DEVY BY
TOMTOM

X

KOL'KO SME MINULI?!? ALEBO ČO ZOSTALO Z PREDSEDNÍCTVA

Magda Vášáryová

Prvé slovenské predsedníctvo
v Rade Európskej únii
skončilo tak, ako obvykle

Peniaze, ktoré ste mohli rozdeliť nám, ste vy, vláda, eurokrati, jednotlivci, minuli na hlúposti pre hostí a zbytočnosti, ktoré neboli treba“, nesie sa mediálnym priestorom a pomaly sa zakotvuje v hlavách ľudí. Nič nové pod provinčným slnkom. Takto skončilo aj české predsedníctvo, ale s viacej nulami za sumou. Koľko to stálo a na čo? - je hlavnou témou v Prahe dodnes, okrem výmeny vlády počas predsedníctva ČR. Významne to posilňuje izolacionistické nálady českej spoločnosti. Po mesiaci obviňovania a šírenia antieurópskych nálad pod pláštikom mŕňania peňazí aj u nás, sa pokúsme pozrieť na prípravu a šesť mesiacov unikátnej viditeľnosti Slovenska z hľadiska kultúry, jej prezentácie a jej dôsledkov pre budúcnosť. Teda téma, ktorá nakoniec všetkým nám najviac leží na srdci.

AKO SA NA NÁS POZERAJÚ TÍ DRUHÍ? DOCEŇUJÚ NÁS DOSTATOČNE, ALEBO NIE? VŠIMLI SI, AKÍ SME ÚŽASNÍ? DOMÍ OBČANOV ICH HODNOTA NENARASTIE, A BUDOVA NEDOSTANE UŠLACHTILEJŠIU FUNKCIU?“

Pozrime sa teda na kultúrnu prezentáciu SR v dobe, kedy všetky noviny, správy v televíziách celého sveta, nielen EÚ, skoro denne vyslovovali jednoduché, ľahko vysloviteľné pomenovanie nás všetkých – *Slovakia...*

Slovensko potrebovalo prejsť predsedníctvom – povedal v jednom rozhovore Ivan Korčok, splnomocnenec Vlády SR pre Predsedníctvo, štátny tajomník Ministerstva zahraničných vecí a dlhoročný veľvyslanec Slovenskej republiky. Určite sme si po vyše desaťročnom členstve v EÚ už potrebovali vyskúšať, či sme schopní pripraviť sa na také dlhé obdobie nielen diplomatických stretnutí, ale aj vedenia zasadaní ministerstiev vlád členských krajín Európskej únie, pripraviť na ne agendu a mať dostatok profesionálov, ktorí ustoja aj diskusie a prispejú k vytvoreniu kompromisných stanovísk celej dvadsaťosmičky. To bolo hlavnou úlohou všetkých tímov, ktoré sa na to pripravovali intenzívne skoro dva roky. Podľa medzinárodných

ohlasov a pomerne hladkého priebehu príprav a rokovaní, hoci vo veľmi náročnom ovzduší vyvolanom Brexitom a blízkosťou parlamentných volieb v dvoch štátoch – motoroch európskej integrácie a nakoniec aj utečeneckou krízou na európskom území, sme uspeli. Vďaka všetkým diplomatom a väčšinou mladým ľuďom v tímoch, ktorí sa o to pričínili. A popritom sme sa prezentovali. Od privítania delegácií na letiskách vo Viedni a v Bratislave, pripravenými priestormi, ich výzdobou, profesionalitou hostesiek a hostesov, kultúrnymi programami a nakoniec aj drobnými pozornosťami.

Ale uspeli sme okrem predsedovania aj ako kultivovaní hostitelia a kultúrna krajina v strede Európy?

Aj to by sme potrebovali vedieť.

Čo by sme chceli, aby o nás svet vedel? Alebo nekonečné spory o tom, ako a čo ukázať.

Vyžadovaný kánon prezentácie slovenskej kultúry a kultúrnosti je bezpečne archaický a nám všetkým dobre známy. Skromné snahy prelomiť stereotypy vnímania Slovenska ako okrojovanej dediny z konca 19. storočia sa alebo nepodarili, alebo si ich nikto nevšíma. Stekajú po nás ako dažďová voda po husiach na romantických slovenských poliach pod našimi horami. Kánon je dostatočne izolovaný z medzinárodného kultúrneho kontextu a celebruje len našu špecifickosť, alebo ako sa teraz znovu zdôrazňuje, „svojráz“.

Nič proti nemu...ale stále len toto? Klasik, folklór, klasik, folklór. Sto rokov pietne tancujeme v rytme nemennej kultúrnej politiky a definujeme požiadavky na naše kultúrne inštitúcie. Sto rokov máme ten istý názor, kto sme a kam smerujeme. To sa nedá nazvať inak ako dobrovoľná a určite aj suverénna autoizolácia.

Sto rokov pietne tancujeme v rytme nemennej kultúrnej politiky a definujeme požiadavky na naše kultúrne inštitúcie. Sto rokov máme ten istý názor, kto sme a kam smerujeme. To sa nedá nazvať inak ako dobrovoľná a určite aj suverénna autoizolácia.

Dobre sa nám to ale kritizuje, keď nenesieme za kultúrnu prezentáciu zodpovednosť. Pre jedného i druhého ministra bolo jednoduchšie a najmä bezpečnejšie siahnuť po vyskúšanom kánone. Každé jeho porušenie mohlo znamenať dodatočné nepríjemnosti. „Ako, a kde sú víriace sukne? A prečo takto moderne? Veď to nie sme my! My sme plebejci a nie mešťania“ – ozývalo by sa zo všetkých strán a písali by o tom hanlivo na internete rozhorčení občania. Jediné priestory, kde sme ochotní pripustiť modernizáciu nášho života, je práve používanie internetu miesto tradičných anonymných listov, vyvážanie sa v moderných autách s klimatizáciou namiesto vozov so senom

ťahaných volkami a k tomu sa priraduje prekvapujúco aj priestor vyslovene národný - kulinársky. A to už stojí za zmienku. Hostom sa namojušu nepodávali slovanské kaše v drevených misách s jednou lyžicou, ako píše klasici slovenskej literatúry, dokonca ani valaské halušky so slaninou, ktoré dnes považujeme za svoje, ale bez veľkej kritiky zo strany staromilcov sme prijali a podávali ľahkú medzinárodnú stravu. Pozoruhodné, lebo inak bolo všetko ostatné tak ako pred desiatkami rokov. Tu, u nás doma.

Ako využilo ministerstvo kultúry týchto 6 mesiacov? Alebo kto vlastne by mal byť promótorom zmien našej prezentácie?

Na zdvorilú otázku IKP, ako sa na Predsedníctvo pripravilo Ministerstvo kultúry SR, odpovedal minister Marek Maďarič lakonicky – „nijak“. Potvrdil správu z tlače, že dostali len objednávky od Ministerstva zahraničných vecí a európskych záležitostí SR, kde, čo majú pomôcť zabezpečiť. To nie je veľmi kompatibilné s konštatovaním Ivana Korčoka, že „Slovensko spoznalo novú polohu v EÚ“. Výkonnostne, kvalitatívne a európsky na úrovni diplomacie. A na úrovni kultúry? V rozhovore, ktorý som viedla s pánom Ivanom Korčokom (viď nižšie), si spomína na dve akcie, ktoré pripravili mladí „ajtáci“ a dizajnéri v Bruseli a boli formou prezentácie súčasné. Dve akcie z tristo kultúrnych akcií, ktorými sa Slovensko prezentovalo v zahraničí. Škoda, že sme o nich na Slovensku nevedeli, lebo na ne nevycestovali spolu s umelcami aj novinári, alebo iné kultúrne osobnosti, ktoré by o tom podali správu. A nepoznáme dodnes ani materiál ani zjednocujúcu dramaturgiu týchto podujatí a ich hlavnú myšlienku.

Môže si Slovensko nájsť novú polohu v Európe bez konsenzuálnej prezentácie kultúry? Sme vnímaní nielen cez hospodárske výsledky a produkciu áut, či stav nášho súdnictva, ale dlhodobejšie si znovu nachádzame svoje miesto v Európe cez prizmu kultúry. Cez to, ako ju vnímajú nielen naši susedia, ale všetci naši spojenci a priatelia v Európe. A to je trvalejšia pozícia a imidž ako kvalita rozpočtu na ten-ktorý rok. Predsedníctvo bolo určite tým polrokom, kedy sme mali jedinečnú príležitosť. Využili sme ju naozaj len predražením tých pár kultúrno-spoločenských podujatí a vývozom jednotlivých umelcov do zahraničia?

A čo smerom dovnútra Slovenska? Ako Predsedníctvo a tieto kultúrne akcie posilnili povedomie o EÚ a jeho význame? O našej súdnaležitosti s európskymi národmi? Otázky, na ktoré musíme hľadať odpovede najmä v týchto nestabilných časoch. Alebo sa máme uspokojiť s konštatovaním, že veď všetci očakávali, že to bude oveľa horšie? “A pozrite”, hovoria, “Slovensko zvládlo prácu oveľa lepšie, ako sa mnohí obávali“ (novinár Euobserveru). Rozumieme, že technická stránka európskej agendy je pre občanov komplikovaná a teda nezaujímavá, ale kultúra je najlepším nositeľom nových trendov, myšlienok a inšpirácií, pretože prenáša nielen fakty, ale aj emócie. A v európskej kultúrnej rozmanitosti, v ktorej my hľadáme to svoje miesto, je nielen krása umenia, vzdelania, ale aj hlavná myšlienka európskej integrácie. Preto nám je smutno, že minister a ministerstvo kultúry a cez nich vlastne aj naši kulturtrégri akoby zostali sedieť doma v izbe. Čo sme mohli urobiť tu, u nás? Nebola žiadna debata európskych spisovateľov o aktuálnych problémoch v Bratislave či v Trebišove, na ktorú by v časoch nášho predsedníctva prišli aj ozajstné osobnosti európskej literárnej scény. Pritiahli by naše spisovateľky a literátov k témam, ktoré dnes zaujímajú celý svet, a možno by sme konečne mali menej kníh, ktoré sa utápajú v romantickom opare typu - ja milujem, on mňa nie, a k tomu pár dnes už povolených vulgarizmov, aby to vyzeralo moderne. Debatu európskych expertov o peripetiách autorských práv priemyselného vlastníctva, ktorá sa konala, nemáme na mysli. Možno by bola uspela aj európska debata o kvalite vyučovania umenia na školách s medzinárodnými expertmi. Možno by nám poradili. Alebo autorské čítanie dvoch-troch nositeľov Nobelových cien v dvoch-troch mestách Slovenska. Možno by bola prišla na pozvanie aj čerstvá nositeľka z Bieloruska, pani Svetlana Alexievič. Nikomu z nás to neprišlo na um. Naozaj sme toľko ušetrili, keď sme do pravidelných každoročných kultúrnych podujatí, festivalov, koncertov vložili logo Predsedníctva a občas aj symbolický finančný príspevok? To možno ohodnotiť ako jednoduchý a veľmi pragmatický spôsob, načo vymýšľať nové veci. Ale kedy ich budeme vymýšľať? Kedy bude príhodnejší čas?

Pátrali sme aj po tom, o koľko sa zvýšili rozpočty našich kultúrnych inštitútov v zahraničí. Alebo sme len jednorazovo zaplatili vo Švajčiarsku dlhodobu žijúcej pani Edite Gruberovej za koncert v Berlíne, ktorý bol iste zaujímavý a sme šťastní, že sa ňou po roku 1989 konečne hrdíme ako Slovenkou.

Sme naozaj krajinou bez ambícií? Len pre to, aby sme radšej nenarazili na našu malosť a úzkoprsosť vo forme “a koľko to stálo”? Čím, samozrejme, neobhajujeme kradnutie, ale nemohli sa tie ukradnuté financie použiť na nejakú významnú konferenciu s nobelistami? Možno sme mohli ušetriť skôr na bezpečnostných opatreniach, ktoré boli oprávnené kritizované a prehnané, ako pre hostí, tak aj pre domácich. Chceme dokázať občanom, že žijeme v strááášnom ohrození – „traste sa strachom, veď sme vám to opakovane hovorili!“. Radšej by sme mali našim ľuďom vysvetliť, že práve my sme 30 rokov školili najnebezpečnejších teroristov sveta. A potom ich skrývali u nás v Tatrách. Vid' Carlos, zvaný Šakal (vygúglite si)!

Nevieme, či je to naša mentalita alebo lenivosť, ale chceli by sme sa prezentovať tak, aby nás to nič nestálo. Ani úsilie, ani peniaze, ani vymýšľanie novostí. Ako v slovenskej rozprávke o dievčine, ktorá sedí za pecou, a aj tak ju princ nájde. Tento mýtus je v nás hlboko zasadený a neustále vyháňa nové výhonky, v kultúre i v politike. Naačo a preeeečo sa stále ozýva z dolín a kotlín. Veď nám je takto dobre. Alebo, serióznejšie, ľudia po Slovensku zistili, že prezentácia namierená do zahraničia im lokálne nič neprináša. Ani len ten pocit hrdoosti, ktorý sa nedá vyčíslit' finančne. Preto tendujeme a sme spokojní byť len lokálni? Tých 6 mesiacov bolo obdobím, kedy sme si to mohli aspoň overiť a pokúsiť sa prezentovať Slovenskú republiku ako modernú inšpirujúcu krajinu, ktorá si je vedomá svojich koreňov a histórie a iste aj originality ľudovej kultúry, ale dnes je moderná aj pre mladých a ambiciózných. Nielen pre mamky Pôstkové.

Možno je problémom, že my sami nepoznáme dobre svoju kultúru a nezaujímame sa o ňu. Dokonca o nej ani nediskutujeme. Preto máme problém vysielat' ju do sveta s posolstvom, že je aj u nás doma obecné akceptovaná. Naši kvázi národovci nepoznajú ani pravopis, nieto ešte kultúru a svojím správaním len ukazujú mieru pohrdania naším jazykom a umením. A tak sme, ako mnohokrát, znovu siahli po stereotypoch.

Budeme sa chváliť len našimi hokejistami?

Alebo máme naviac?

S prekvapením znovu a znovu zisťujeme, že nemáme budovy, v ktorých by sa mohli stretnúť dvadsiati ôsmi predsedovia a hlavy štátov a ich suity. A tak sme posledné mesiace stavali potemkinovské dediny. Z kasína z predminulého storočia sme šikovne vyrobili kongresovú sálu, pozalievali diery na cestách a povešali vlajky. Dnes už priestor na kongresy zase nemáme, diery sú po zime späť a ľudia už zabudli, že sme boli predsa len úspešní a hodlajú dávať hlasy vo voľbách antidemokratom a antieurópanom. Akoby so zmiznutím moderného a dokonca humorného loga zmizlo všetko nadšenie, ak vôbec v krajine zamračených ľudí a nadávajúcich politikov niekedy bolo. To je teraz naša kultúra, kultúra životného štýlu.

Neumožnili sme našim mladým umelcom, aby sa pokúsili pripraviť celý program začiatku i konca Predsedníctva inak, modernejšie, s použitím high technológií a modernej hudby a s trochou humoru. Mohli sme predsa vychádzať z loga. A ak už minister nemal slinku, aby k tomu prispel (písal insitné veršičky?), mohol požiadať umelecké školy výtvarníkov a filmárov. Možno by sme sa dodnes preli, prečo už nie sme starosvetští, ale aspoň by sme sa pokúsili prelomiť tradície, ktoré už aj tak všetci poznajú.

Možno by aj vedenie parlamentu zvolilo popri tradičných kravatách a šatkách, ktoré dávali doteraz všetky členské krajiny, niečo dôstojnejšie než koketnú dedinčanku a nepodareného zbojníka, hoci aj v cíne. Alebo sme chceli naznačiť, že „zbojník som a zbojník budem“, teda, že sa zlodejiny nevzdáme za živý svet?

Ešteže máme Sagana.

ROZHOVOR PRE KULTÚRNY KYSLÍK

Magda Vášáryová spovedá
Ivana Korčoka

MV Pán štátny tajomník, môj článok v tomto čísle Kultúrneho kyslíka začína Vaším výrokom, že Slovensko si našlo nové miesto v Európskej únii. Ako vnímate toto nové miesto?

IK Spojím to s Predsedníctvom, pretože v tomto kontexte som to myslel. Úspešne zvládnuť Predsedníctvo Európskej únie po 12-tich rokoch členstva bola obrovská výzva, pretože tí, ktorí sme robili a stále robíme v diplomacii, vieme, že Slovensko je ešte stále pre širokú verejnosť najmä v západných štátoch istým spôsobom neznáme. Chceli sme využiť Predsedníctvo na to, aby sme boli nie tzv. nanovo objavení, ale aby bolo s nami spájané aj niečo naše. Postupovali sme rovnako ako ostatné predsednícke krajiny. Ale okrem oficiálnych postupov sme sa o vyzdvihnutie našej jedinečnosti a poukázanie na seba pokúšali aj cez prezentáciu našej kultúry v zahraničí, lebo tam vidím deficit ako najväčší. Vždy sa veci dajú, samozrejme, robiť lepšie, dajú sa robiť masívnejšie, ale na konci dňa musím povedať, že máme pozitívnu odozvu z tých vyše 300 podujatí, ktoré sme sa snažili urobiť, v rámci možností, po celom svete. Mal som to šťastie, že som sám videl niekoľko takých podujatí, ktoré sa stretli s obrovskou odozvou. Pre mňa je týchto 6 mesiacov dôležitých do budúcnosti najmä preto, lebo si myslím, že ak cez niečo potrebujeme spojiť povedomie o Slovensku vonku, aby sme boli nezameniteľní, tak je to práve kultúra. Možno, aj keď nechcem, aby to znelo sprofanovane, je to jeden z najdôležitejších vývozných artiklov, ktoré máme, na rozdiel od iných komodít, kultúra zostáva hlboko v pamäti. Týchto 6 mesiacov pre mňa bolo istým testom, ale zároveň potvrdením, že prezentovať kultúru má zmysel, pretože sme v konkurencii a to nielen ekonomickej. Bojujeme aj o schopnosť dať sa do medzinárodného kultúrneho kontextu. Myslím si, že máme skvelých umelcov, ktorí naše kultúrne posolstvo vedia sprostredkovať v zahraničí a 6 mesiacov Predsedníctva bolo naozaj akýmsi testom do budúcnosti.

MV Riaditelia kultúrnych inštitútov a veľvyslanci robia, čo sa dá. Majú veľmi obmedzené finančné zdroje, stále si na všetko musia zháňať sponzorov, ale chýba dlhodobejšia vízia našej prezentácie. Viem, že ministerstvo (MZV EZ) sa o to v spolupráci s MK SR usilovalo už viackrát, ale stále k tomu nedošlo. Tých 300 akcií bolo nielen pod jedným logom, ale aj pod jedným heslom?

IK Nemyslím si, že to bolo nevyhnutné a nemyslím si ani, že by to mal byť problém. My sme nechali voľnú ruku nielen inštitútom, ale i veľvyslancom. Myslím si, že každá veľvyslankyňa a veľvyslanec vie najlepšie, čo v danej krajine zarezonuje a akú cieľovú skupinu chceme osloviť. My sme dávno pred Predsedníctvom, rok, rok a pol dozadu žiadali, aby nám dodali svoj koncept a na to boli napasované finančné prostriedky.

MV Takže veľvyslanci robili koncept.

IK Určite.

MV MK SR do toho nebolo zapojené?

IK S MK SR sme samozrejme spolupracovali. Išlo o zabezpečenie komunikácie s umelcami a agentúrami, ktoré zastrešujú umelcov v zahraničí. A z tohto pohľadu bola spolupráca v poriadku. MK SR nám zároveň poskytovalo poradenstvo pokiaľ išlo o výstavy, ktoré už existovali. Ale ako koncept v danej krajine vyzeral, to bola do veľkej miery predstava veľvyslancu. Považujem to za správne.

MV Keď sme v IKP analyzovali tri doma najviditeľnejšie prezentácie, ktoré sa, bohužiaľ, tak nešťastne zviditeľnili - predstavenie loga, ktoré sa nám mimochodom mimoriadne páčilo, otvorenie a ukončenie Predsedníctva - nadobudli sme dojem, že prelomenie stereotypu predstavovania Slovenska - víriace krojované sukne a vážna muzika, sa nekonalo. Nie som proti víriacim

sukniam, skôr ide o to, aby sme sa konečne modernejšie prezentovali.

- IK** Neutekám od tejto otázky, len sa stránim vyslovovať súdy, ako má byť dramaturgicky urobený program, aké má byť posolstvo. To veľmi rád nechám na profesionálov, lebo to by nemalo byť vecou osobného vkusu. Môj osobný názor je, že Slovensko sa dnes vie prezentovať nielen tradičnými artefaktmi, ktoré sú pre nás tak typické, ale aj tými modernými. Komponent modernosti Slovenska bol zastúpený na mnohých podujatiach v zahraničí.

MV Môžete jedno menovať?

- IK** Mali sme jednu expozíciu dizajnu, ktorá bola po celý čas umiestnená v sídle Európskeho parlamentu. Robili ju mladí slovenskí dizajnéri a mali sme úžasnú odozvu. Po druhej expozícia v budove Rady EÚ Iustus Lipsius, ktorá bola zverená mladým ľuďom. Bola tam aj prezentácia slovenského aeromobilu. To bolo niečo moderné, nad čím ľudia naozaj pozitívne otvárali oči. Vždy je to na debatu. Ja osobne mám tiež rád moderné veci.

- MV** **Nemyslím tým, že by sme sa nemali prezentovať SLUK-om , či Suchoňom, len viete, ak sme notové záznamy Suchoňa a ďalších skladateľov nevydali knižne s anglickým sprievodným slovom a nedali ju ako darček všetkým veľvyslancom do rúk, aby to rozdávali... Nám v IKP ide o to, aby sme podporili určitú postupnosť a plán, pretože dokážeme sa prezentovať dobre jednotlivo, ale nie sme schopní sa dohovoriť na pláne, vízii.**

- IK** Pre nás diplomatov je podstatné krajinu prezentovať vonku, to je naša náplň práce. Ale nech to je podnet pre nás. Odpoveď na otázku, či môžeme štruktúrovanou a systematicky plánovanou prezentáciou v zahraničí dosiahnuť pre záujmy Slovenska viac ako doteraz. Lebo ako som povedal, kultúrou sa vieme odlíšiť v pozitívnom zmysle.

MV Na jednej strane sa prihlásiť k európskej kultúre a na druhej ukázať, toto sme my.

IK Máme mladých umelcov, ktorí dokážu ukázať, že sme moderná európska krajina.

MV Chápem, že MZV sa stará najmä o prezentáciu vonku. Ale vy ste aj Ministerstvo pre európske záležitosti. A ako veľký problém sa javí pokles afinity voči EÚ aj tu na Slovensku. Myslíte si, že sa dalo za tých ostatných 6 mesiacov urobiť niečo viac aj smerom dovnútra?

IK Vždy sa dá urobiť viac. Aktuálne, s dvojmesačným odstupom, cítim, odhliadnuc od problémov s logom, že je veľmi ťažké smerom dovnútra komunikovať európske problémy. Môžete mať sofistikovanú kampaň, ale je dramaticky ťažké nájsť aj vhodnú formu, aj vhodný jazyk, aby sme širšiemu publiku na Slovensku priblížili úspešnosť EÚ. To, že nevieme komunikovať v domácom prostredí, vnímam aj ako náš deficit. A nezabudnime, že ľudia sú konfrontovaní s realitou a realita EÚ je za posledné dva roky jednoducho neustále krízový manažment. Uniká nám, že únia je od roku 2009 v permanentnom záchrannom móde a to nemôže zostať nepovšimnuté občanmi. Ak si niekto kládol za cieľ masívnym spôsobom EÚ spopularizovať, bol to nereálny cieľ. Mám pocit, že naši občania za tých 6 mesiacov videli, že ich krajina má širšiu zodpovednosť, čo považujem za jeden z obrovských bonusov Predsedníctva. Keď sa ráno človek zobudí a rozhoduje sám za seba, je to diametrálne iný pocit, ako keď sa zobudí a vie, že rozhoduje o legislatíve, ktorá sa týka 500 miliónov obyvateľov. Mobilizovať pozitívne je ale veľmi ťažké.

MV Pre nás je veľkým deficitom, napríklad, že Slovensko ako jediná krajina spomedzi susedov nemá Nobelovu cenu za literatúru, lebo to pritiahne pozornosť na celú národnú kultúru najlepšie.

IK Slovensko sa posúva dopredu, krajina sa otvára, nasávame mnohé kultúrne podnety, cítime zodpovednosť nielen za seba. Možno aj naši autori sa budú chcieť venovať aj širším témam, ako sú len tie slovenské, možno je to cesta, aby sme mali v budúcnosti i svetové ocenenia. Nielen Nobelovu cenu.

MV Narážam na fakt, že Nobelova cena za literatúru je aj otázka diplomacie. O nej predsa rozhoduje aj postavenie krajiny a účinný lobing. Poukazujem na to, že nemáme víziu v kultúre, čo chceme dosiahnuť v spolupráci s vami, s diplomatkami a diplomatmi. Dnes a už dlhšie máme špičkovú diplomáciu, ale nemáme špičkový plán, ako schopnosti diplomatov využiť pre našu kultúru. Veľvyslanci potrebujú dostať konkrétnu úlohu a na ňu musíme vyčleniť v štátnom rozpočte financie.

IK Musíme hľadať vo svete nové nástroje, ako zasiahnuť čo najväčšie publikum, ktoré je dôležité z hľadiska presadzovania záujmov vlastnej krajiny. A to je v podstate najdôležitejšie poslanie diplomata - bojovať do roztrhania tela za záujmy vlastnej krajiny. Preto musíme hľadať účinné nástroje, ktoré publikum zasiahnu a som presvedčený, že takým nástrojom je kultúra.

MV Posilniť pocit bezpečnosti je v súčasnosti medzi občanmi celého sveta na prvom mieste. Ale predsa krajina, o ktorej všetci vedia, že je moderná, ktorej obyvateľstvo je považované za príjemné, ktorej kultúra je známa, je omnoho bezpečnejšia.

IK Pochopiteľne, v globálnej konkurencii často rozhoduje u investora, či je krajina kultúrne známa, rozvinutá. Čiže je to aj ekonomická otázka. Áno, uznávam, že kultúra nie je soft, kultúra je veľmi tvrdý nástroj.

VÝNIMKA Z VEREJNÉHO OBSTARÁVANIA

Jana Javorská

S filmovaná sci-fi trilógia Suzanne Collinsovej *Hry o život: Drozdajka*, Shovorí o odvážnej, mladej hrdinke Katniss, ktorá ako tvár revolúcie bojuje o život, a ktorej úlohou je zvrhnúť vládu oligarchie a nastoliť demokraciu. Okrem fantasy usporiadania sveta, poukázania na problém sociálnej nerovnosti a príbehu ľúbostného trojuholníka ma zaujalo, že autorka príbeh doplnila o tému významu premyslenej marketingovej komunikácie. Zásadným symbolom a logom celej revolúcie sa stane vtáčik reprodrozd. Pod emblémom tohto loga sú ľudia ochotní obetovať všetko, aj svoj život, a bojovať. Autorka tak dáva do pozornosti fakt, ako veľmi môže byť symbol, a to, čo zobrazuje, zásadný a motivujúci pre naše činy.

My by sme na Slovensku mali viesť na prelome rokov 2016/2017 diskusiu o tom, k akým činom a rozhodnutiam nás motivoval usmievajúci, smutný, či neutrálny smajlík – logo z dielne mladého výtvarníka a dizajnéra Jakuba Dušičku. Zadaním bolo predstaviť Slovensko najmä ako hravú, kreatívnu a modernú krajinu. Vizuálne stvárnenie odkazovalo na interpunkčné a diakritické znamienka, ktorých používanie na Slovensku vníma autor ako naše špecifikum, čiže zvláštnosť. Niekomu to vyslovene pripomínalo Čičmany a folklór. Logo stálo 4 500 eur, vzišlo z verejnej súťaže, v ktorej bolo prihlásených 229 návrhov od odborníkov aj laikov. Hodnotila ich odborná komisia, ktorej členmi okrem zástupcov rezortu zahraničia boli aj traja externí odborníci na dizajn a reklamu.

Krátko po zverejnení vizuálu sa online priestor, ako obvykle, zaplnil paródiami a výsmešnými komentármi. Nakoniec, koľko ľudí, toľko chutí. Odborná verejnosť však k logu zaujala pozitívny postoj a výsledkom bolo, že autor zaň získal od Slovenskej rektorskej konferencie Cenu za umenie 2016. Mladý výtvarník sa musel popasovať aj s faktom, že marketing Predsedníctva sa po jeho skončení začal potýkať s nepríjemnými podozreniami v oblasti etiky používania verejných financií. Podozrenia poukazovali na predražené eventy v súvislosti napríklad aj s predstavením samotného jeho loga. Čím ďalej tým horšie pocity u verejnosti vzbudzovali pohoršujúce a mimoriadne neobratné obhajovanie financovania z radov skúsených politických špičiek, ktoré sa snažili zamiesť nepríjemné informácie a témy pod čoraz hrubší koberec. Každodenné tlačové konferencie sa niesli v duchu útokov novinárov poukazujúcich na fakt, že minister Lajčák odignoroval podnet svojej zamestnankyne poukazujúci na protiprávne, korupčné konanie v súvislosti so samotným Predsedníctvom. A ako to už býva, nakoniec to skončilo pri otázkach o výške odmien pre umelcov, ktorí vystupovali v programoch na základe zmlúv. Tak sme si v IKP pozreli, ako znie právna úprava (Zákon č. 211/2000 Z. z. o slobodnom prístupe k informáciám a o zmene a doplnení niektorých

- zákonov v znení neskorších predpisov § 5a, r)), podľa ktorej sa takéto zmluvy zverejňovať nesmú, lebo ide o ochranu umelcov pred primitívnou závisťou. Zamysleli sme sa nad tým, prečo vlastne táto odpoveď novinárom nepostačovala. A mali sme neodbytný pocit *déjà vu*.

A pritom najdôležitejší je fakt, na ktorý treba poukázať nielen teraz, ale dlhodobo. Vo všetkých rozhovoroch a na všetkých tlačových konferenciách sa nejako pričasto spomínala výnimka zo zákona o verejnom obstarávaní. Aký signál to vyslalo? Že naša politická a diplomatická reprezentácia priamo priznáva, že bez výnimky v Zákone o verejnom obstarávaní nie je schopná takúto európsku akciu zrealizovať? A čo tí ostatní, ktorí podľa zákona musia postupovať? Je to verejné priznanie, že zákon nie je funkčný? Pripomeňme si verejné priznania ministra Lajčáka (<http://www.teraz.sk/ekonomika/lajcak-vynimka-zakon-obstaravanie/109710-clanok.html>), v ktorom hovorí o tom, že bez výnimky de facto nedokáže zaručiť prezentáciu slovenských výrobkov. Zároveň nás zaráža jeho vyjadrenie: „Niekoľkomesačné zdržanie je v podmienkach nášho Predsedníctva, ktoré má fixne stanovený začiatok aj koniec, nemysliteľné,“.

Znamená to, že o takúto výnimku si na Slovensku môže požiadať každý, kto nestíha? Alebo keď potrebuje pozitívne diskriminovať slovenskú produkciu?

Pre IKP je toto asi najzásadnejší paradox. Všetky subjekty na Slovensku sa musia moriť a dodržiavať zákon a ním stanovené lehoty, nakupovať často nekvalitne a fungovať v nekonečných provizóriách, kým Elektronický kontraktčný systém „vypľuje“ žiadaný výsledok. Nikto sa nikoho nepýta, či stíha zrealizovať svoju aktivitu. Pričom naša vláda nám práve dokázala, že ani ona sama nedokáže bez káuz a podozrení dodržať ňou nastavený zákon a zrealizovať pritom nevyhnutné aktivity.

Mám podozrenie, že s takto nastaveným zákonom o verejnom obstarávaní by Katnissin reprodrozd mohol byť tým najdokonalejším logom na svete, ale čakaním v karanténe EKS na jednotlivé dodávky tovarov potrebných pre rozbehnutie revolúcie, by revolúciu tým našej hrdinky zmeškal. Iba, že by si vybavil u zákonodarcov fantasy sveta výnimku.

A tak logo Jakuba Dušičku, ktoré sa malo stať veselým symbolom slovenskej hravosti a kreativity, a ktoré malo motivovať k tomu, aby pod jeho hlavičkou vznikli ďalšie výnimočné projekty a aktivity, sa postupne stalo symbolom našej večnej hašterivosti, malosti, provinčnosti a neschopnosti tvoriť dobré zákony.

Aké vnímate poslanstvo slovenského Predsedníctva EÚ pre slovenské školstvo, aká bola v školskej praxi nastolená z Vášho pohľadu agenda v súvislosti s predsedníctvom v rade EÚ, aké aktivity mal rezort školstva pripravené?

Luboslava Lacjaková

Prvé slovenské literárne
gymnázium, Revúca

Obdobie Predsedníctva SR v Rade EÚ sme v školách prakticky nevnímali. Nekonali sa žiadne aktivity, len v Pedagogicko-organizačných pokynoch na šk. rok 2016/17 boli odporúčané dve súťaže: - Modelový Európsky parlament, ktorý podporuje myšlienku európskeho občianstva a umožňuje žiakom oboznámiť sa s prácou inštitúcií Európskej únie, najmä Európskeho parlamentu, zasadnutia ktorého simuluje. Táto

súťaž však nebola vyhlásená špeciálne kvôli nášmu Predsedníctvu, pretože funguje už roky - „Európska značka pre jazyky“, ktorá je iniciatívou Európskej komisie na podporu jazykového vzdelávania. Táto súťaž sa dá považovať asi za jedinú príležitostnú aktivitu, no neviem, akú odozvu mala v školách.

Viktor Križo

Iniciatíva slovenských učiteľov

Iniciatíva slovenských učiteľov nevidí v oblasti školskej praxe žiadne zmeny, ktoré by boli predsedníctvom nastolené. Žiaľ, sme stále iba konfrontovaní so sľubmi a víziami, ktoré nemajú žiadnu garanciu. Ministerstvo školstva neprijalo žiadny

krízový plán, žiadne opatrenia na zamedzenie výrazného znižovania kvality škôl, na ktoré poukazujú medzinárodne analýzy PISA a TIMS. Odporúčania EÚ k inklúzii, k téme extrémizmu a radikalizmu a pod. sú v našom rezorte iba v deklaratívnej rovine.

Mária Barancová

čestná prezidentka SKU

Posolstvo mieru predsedníctva EÚ bolo sprevádzané nepokojmi a štrajkom dlhodobo podfinancovaných a nedoceňovaných učiteľov. Nespokojnosť učiteľov zavŕšená štrajkom v čase predsedníctva gradovala najmä z dôvodu ich dlhodobého nízkeho sociálnoekonomického statusu a nejasnej vízie riešenia krízového stavu v školstve. Formálne

ohlásená najväčšia „25 ročná reforma“ bez nejasných cieľov, finančného krytia a filozofie zmien ešte viac znepokojila odbornú učiteľskú verejnosť. Ak by totiž boli prijaté prevratné riešenia, z ktorých by postačilo byť vzorom pri zavedení nevyhnutnej veľkej investičnej finančnej injekcie, určite by to zaplnilo svetové médiá. A riešenie vo vytvorení

d ďalšej koncepcie/ mnohé koncepcie skončili v predchádzajúcich obdobiach v „šuplíku“, je v podstate neriešením, skôr odsúvaním „pálivého zemiaka“. Nuž, ale ved' v zmysle Kráľovej Dumy

bratislavskej je predsa len istejšie si v kúte húst' so svrčkami a čakať, že to nejako dopadne. Môžeme oprávnene nazvať konanie zainteresovaných ako dešpekt voči vzdelávaniu na Slovensku?

Mgr. Otto Révész

riaditeľ, Gymnázium,
Poštová 9, Košice

Za posolstvo považujeme podporu a rozvoj talentu v zmysle cieľov medzinárodnej konferencie organizovanej pri príležitosti Predsedníctva Slovenska v Rade EÚ, a to tak pre slovenské ako aj európske školstvo. Vyhľadávanie talentu a individuálny prístup v záujme osobného rozvoja žiaka je dlhodobou prioritou našej školy. Tento zámer podporila aj účasť žiakov na zaujímavej prednáške „AKO SA STAŤ „ASTRONAUTOM“ A LETIEŤ DO VESMÍRU“ Michaely Musilovej,

predsedníčky Slovenskej organizácie pre planetárne aktivity, expertky pre vedu a výskum v Mission Control Space Services, Inc.. Medzi aktivitami pre našich žiakov zohrával dôležitú úlohu program Európskeho týždňa športu 2016. Slovenské predsedníctvo prirodzene zdôraznilo problematiku európskeho povedomia a občianstva, ktoré boli náplňou prednášky a diskusie premiéra SR so žiakmi školy na tému „Slovensko ako predsedajúca krajina EÚ“.

VYHODNOTENIE KULTÚRNEJ PREZENTÁCIE SK PRES

Naše doteraz najúspešnejšie Predsedníctvo v Rade EÚ sme prežili. Pekne sme sa predstavili, nikomu sa nič nestalo, žiadny trapas, len stará klasika o korupcii a kradnutí, ale na to sa už u nás máme imunitu. IKP chváli vizuálnu prezentáciu, logo aj heslo o Slovensku ako o dobrom nápade, to človeka znalého celkom pobaví. Nech to stálo, čo to stálo, aj ten Bratislavský hrad sa nám zišiel, čo by sme si bez neho počali? Na výstavy, koncerty a večere ako stvorený. Nebyť hradu, delegácie by si vřaveli, že to bola samá voda. Ešteže na otočke bola Danubiana. Naše Ministerstvo kultúry sa s nejakým Predsedníctvom príliš nezapodievalo, jeho prácu prevzali mladí nadšenci plní ideálov na Ministerstve zahraničných vecí a európskych záležitostí. Drvivá väčšina programu bola v hlavnom meste, akoby sme sa za regióny hanbili. IKP sa zaujímal aj o kultúrnu prezentáciu mimo Bratislavu, o to, ako ktorá kultúrna inštitúcia zareagovala na Predsedníctvo. Na možnosť zdôraznenia európskeho kultúrneho rozmeru sa prihlásili napríklad z Divadelnej Nitry, martinskej Scénickej žatvy, žilinského združenia Truc sphérique, banskobystrického Bábkového divadla

na Rázcestí a pár ďalších projektov - je to však len málo ušľachtilých výhonkov európanstva v regiónoch, kde skôr bujnie burina a drevokazné huby. Nášmu Ministerstvu zahraničných vecí nemôžeme uprieť, že sa dôstojne snažil naplniť jeden z hlavných cieľov - posilniť európsku myšlienku a aspoň predstavu zodpovednosti Slovenska ako plnohodnotnej súčasti Európy.

AKO SA NÁŠ MINISTER KULTÚRY OSOBNĚ PRICHYSTAL NA PREDSEDNÍCTVO

Vrcholným momentom nadslovenského pôsobenia nášho ministra kultúry bola výprava na stretnutie s európskymi kolegami v novembri 2016 v Bruseli. Ich rokovanie sa týkalo o.i. revízie smernice o audiovizuálnych mediálnych službách, pretože Európa a jej deti a mládež sú, čuduj sa svete, ohrozené záludnosťami internetu a nových médií. A keďže nik nechválil nášho ministra dostatočne výrazne, musel to urobiť sám: "Slovensko si splnilo domácu úlohu ... predstavitelia Komisie pochválili Slovensko za pokrok, ktorý dosiahlo pri príprave návrhu". S vyvalenými očami sa pýtame: o aký pokrok ide? Hneď sme sa tomu v IKP začali venovať. Teraz pozor, držte si čapice, lebo rýchlosť pokroku je závratná: *"Dosiahli sme štádium Správy o pokroku, ktorá identifikuje súčasný stav vecí."* To nám niečo pripomína. Ako keby to povedal predseda parlamentu. Pokrok je teda po našom konštatovanie

skutočnosti? Takéto hlboké ponaučenie navrhujeme vytesať do mramoru na priečelie budovy MK SR na počesť nášho Predsedníctva: **“Pokrok je vypracovanie správy o stave vecí!”** Toľko k obsahu, teraz pár slov k forme ministrových vystúpení, veď v zahraničí toho doteraz veľa nenahovoril. Ale musíme uznať a chválime, že zvládol obrúsený, miestami až otupený, eurospík, dokonca v angličtine, za ktorú sa nemusíme až tak hanbiť. Dokonca na záver tlačovej konferencie, ktorá zrejme trvala dlhšie, než predpokladal, prezentoval našu jesennú národnú tradíciu tlačenia kapusty, keď prešľapoval z nohy na nohu a nie a nie prestať. Iba ak by sme to pripísali nováčikovskej nervozite na európskej scéne. Oceňujeme, že dodržal kánon svojej strany a hovoril a vystupoval na európskej pôde v zhode so svojimi európskymi kolegami, strašenie apokalypsou si necháva pre domáce publikum.

HELPDESK

IKP

V januári nás v IKP potrápila administratíva spojená so zrážaním, resp. nezrážaním dane z licenčných zmlúv. Pri uzatváraní týchto autorských zmlúv sa autor totiž môže rozhodnúť či mu, ako občianske združenie objednávajúce si jeho služby, daň zrazíme, alebo nie. Pripomeňme si obe možnosti:

1. Objednávateľ odmenu zdaní už pri zdroji zrážkou. Teda zo sumy odmeny zrazí 19% a odvedie ich štátu, autor dostane iba 81%. Výhodou pre autora je jednoduchý život: s danou sumou už nemusí robiť nič. Ani podávať daňové priznanie (z tohto titulu), ani platiť sociálne odvody a rovnako ani zdravotné (zdravotne poistený však z nejakého titulu musí byť, napr. ako samoplatiteľ)
2. Objednávateľ sa s autorom dohodne, že si odmenu vysporiada autor sám. A to spôsobom, akým to robil doteraz: daňové priznanie a paušálne výdavky, odmena samozrejme bez platenia odvodov.

Stretli sme sa s oboma požiadavkami, pretože rozhodnutie autora závisí od jeho aktuálnej situácie. O tom sme však viac písali v Kultúrnom kyslíku 2016/3 (preklik). My sme začali krátko pred 15. januárom zisťovať, ako a kam oznámiť nezrazenie príslušnej dane. Zvyknutí na voľne stiahnuteľný formulár o oznámení zrážkovej dane, sme najprv hľadali podobný na webových stránkach daňového úradu. Bezúspešne. Formulár z titulom oznámenie o nevybratí zrážkovej dane neexistuje. Obvolali sme niekoľko dostupných kontaktov, ktoré nám odporučil ochotný helpdesk (ten

túto informáciu totiž tiež nevedel podať).
Formulár aktuálne neexistuje, a či bude existovať v budúcom roku, na to si budeme musieť počkať. Zatiaľ však odporúčanie daniarov znelo: „Zaslať oznámenie formou listu. Príloha k oznámeniu má obsahovať zoznam licenčných zmlúv, u ktorých 19% daň zrazená nebola. Presnejšie je potrebné uviesť meno a priezvisko zhotoviteľa/autora a jeho adresu.“
Uvádzanie obsahu zmluvy, sumy, na ktorú bola vypísaná a ďalších údajov od nás pracovníci, s ktorými sme hovorili, nepožadovali.
Pokiaľ riešite podobné situácie a chcete sa podeliť o skúsenosti s ostatnými umelcami a kultristami, okienko IKP helpdesk uvíta všetky podnety a nápady. Kontaktujte nás na ikp@ikp.sk.

MONITORING

IKP

My v IKP často kritizujeme niektoré aktivity slovenského Audiovizuálneho fondu. Nie je to nič neobvyklé, ale zachytili sme zaujímavú informáciu, že Najvyšší kontrolný úrad Českej republiky si posvietil na rozdeľovanie financií v Štátnom fonde kinematografie ČR. Hodnotil tri roky, teda dobu fungovania fondu, a skonštatoval, že rozdeľovanie financií bolo netransparentné, nekontrolované a bez koncepcie. Ďalej konštatuje, že anonymné hlasovanie členov komisií síce neodporuje zákonu, ale zbavuje akejkol'vek zodpovednosti za projekty a otvára dvere lobistom. Čo nám to len pripomína? Riaditeľka českého Fondu sa bráni už účinnou novelou zákona, podľa ktorej si dnes už každý záujemca môže na webe zistiť, kto a koľkými bodmi konkrétny projekt hodnotil. Predstava, že náš Najvyšší kontrolný úrad nakluše do Fondu, je zatiaľ z ríše fantázie, nehovoriac o tom, že by aj niečo zaujímavé zistil. Ale evaluácii vydávania verejných peňazí sa tak či onak nemôžeme vyhnúť. Skôr alebo neskôr nás tlak verejnosti, alebo takéto poznámky ako naša, donútia novelizovať zákony o oboch fondoch z dielne Ministerstva kultúry SR a zapracovať do nich paragraf o spôsobe vyhodnocovania plnenia zámerov a výsledkov práce fondov. Česká riaditeľka má pravdu, že zväžiť a zmerať umenie je nemožné, a tak diskusia nad podporenými projektmi a ich výsledkami nikdy neprestane. Ale vydávať peniaze bez akejkol'vek kontroly - to je dlhodobou neudržateľné. Čo vy na to, členovia Výboru NR SR pre kultúru a médiá?

COOLTÚRA

V roku 2016 sa na plátna vybraných kín (ne)dostal dokumentárny film Mira Rema Cooltura. Snímka sa hrdí popisom: „Úsmevný, ironický, ale zároveň i vážny film o zmysle a stave slovenskej kultúry.“ Určite to nie je ojedinelý dokument, ktorý mapuje neresti slovenského národa. S podobnou tematikou sa stretávame v rôznych obdobiach našich súčasných i minulých dejín. V IKP sme si obľúbili napríklad dielo Jána Lajčiaka – Slovensko a kultúra zo začiatku 20. storočia. Citujeme: „*Slovenské pomery nie sú viac idealizované; poukazuje sa síce i na pekné vlastnosti, cnosti, výdobytky, teda na to, čo tvorí kultúrnosť jedného národa, tvorí, ale zároveň sa nemešká poukázať na zaostalosť a surovosť slovenskej masy, teda na to, čo národ robí nekultúrnym. Ľud nie je viac ideálna masa, lež masa ktorá má popri dobrých vlastnostiach i hodne zlých.*“ Zdúpneli sme, pretože úplne rovnaké témy rieši Miro Remo na začiatku 21. storočia. Čo to, preboha, o slovenskej spoločnosti vypovedá? Za 100 rokov sme sa nikam neposunuli? Hrdinovia raz odrhovačky, inokedy modlitby spievajúci, hroby kopajúci, pasívne alebo agresívne zmýšľajúci, pijúci, či pred deťmi vulgárne nadávajúci. Príbeh pokračuje aj mimo plátna či monitoru - rozkošne umelo vyvolaná historka o cenzúre ako báječná reklama.

Len humoru, nadhľadu a európanstva tam niet ani zamak. A to v čase nášho Predsedníctva.

Ako IKP prišlo o ilúzie o básnikoch

V IKP sme ohúrení ďalším, tentoraz básnickým talentom ministra kultúry. Na prvý pohľad sú takéto verše síce vhodnejšie do stredoškolského časopisu na prelome 70. a 80. rokoch (vtedy mladý básnik uvidel prvýkrát prsia v kine) než do úst hudobného interpreta, no sú tak pikantné, že zaujali aj bulvár, ktorý o poézii veru nezvykne písať. Úplne sa nám zrútili predstavy o básnikoch. Nazdávali sme sa, že múzy kopú len bohémnych rebelov či stroskotancov so syfilisom a nie úradníka, politika alebo plukovníka. Chápeme však pohnútky - očista, rozptýlenie po práci, networking medzi skutočnými umelcami, tantiémy - a aj to, že na prežitie na Slovensku potrebuje tunajší človek optimálne dve zamestnania. V tomto prípade však stojí za zváženie, či sa radšej nevenovať jednému a poriadne, ako rozbabrať obidve.

Met s vodníkom a mesiacom

Vo vynovenej budove Metropolitnej opery v New Yorku by človek očakával, že Rusalka bude minimálne imigrantka zahalená do

hidžábu, zradená bielym mačom, ktorý je mimoriadne frustrovaný. Ale nie. Dočkali sme sa Rusalky ako balady, s dramatickými hlasmi (chudera Mesačná ária) a rozkošnou ježibabou, obklopenou rozprávkovými nemými postavičkami zvierat a obrovským Mesiacom, putujúcim po kulisách. Hojnosť financií bola cítiť v kostýmoch, scéne, balete, akurát nie sme zvyknutí na polhodinové pauzy medzi jednotlivými dejstvami, aby si aj bufety prišli na svoje. Dvořák je v USA celebrita v pravom slova zmysle, takže dom bol plný a úspech zaručený. Pri tejto príležitosti treba spomenúť, že česká kultúra má priamo na Manhattane nádherne zrekonštruovaný Český dom s koncertnou a tanečnou sálou, kinom, výstavnými priestormi a - samozrejme, hospodou s dobrým jedlom a pivom. To sa to potom prezentuje!

Sen a skutočnosť

Aj my sme navštívili ďalšiu edukatívnu výstavu v Slovenskej národnej galérii a musíme sa priznať, že v nás vyvolala veľmi aktuálne otázky. Ako sa má zachovať umelec, osobnosť v takých ťažkých časoch, ako bola fašistická republika? Má egoisticky využiť všetky možnosti a ponuky vo vedomí, že čas a inšpirácie sa už nikdy nevrátia? Alebo má dať prednosť neslužbičkovaniu zločinnému režimu? Dilema, ktorú riešili umelci nielen v čase prvého Slovenského štátu, ale aj za komunizmu. V krásnom katalógu sme si prečítali, akou cestou sa rozhodli ísť jednotliví výtvarníci a ikony nášho výstavníctva dodnes. Aký bol rozdiel medzi Benkom a Mudrochom? Bazovským a dnes nič nehovoriacimi menami tých najposlušnejších? Pochopili sme, že službičkovanie sa najlepšie robí tým, ktorí sú priemerní až podpriemerní, aby si v plnej sláve užili tých pár rokov na výslni a potom upadli nielen do zabudnutia, ale aj do stoky. Ale aj tí, ktorí sa nepoddali alebo kľučkovali, sa nevyhli hrozivému vplyvu na ich schopnosť byť kreatívni a držať krok so svojimi ambíciami z mladosti. Prišlo nám ich ľúto. Ťažké to boli časy.

Kauzy u susedov

Financovanie kultúry je vždy veľký problém a zostáva aj po tom, ako sme uplatnili, či už u nás doma na Slovensku alebo v Čechách *arm's length principle*, čiže o financiách na granty nerozhodujú politici, ale odborníci. Politikov sme vzdialili od zdrojov "na dĺžku ruky". Úlohu obetného baránka tohto princípu si okrem Divadla na Fidlovačke v minulom roku vychutnáva veľký a veľkorysý kultúrny priestor v Prahe DOX. Komisia výtvarných odborníkov mu odmietla

poskytnúť akékoľvek peniaze na grant prvýkrát po tom, čo skoro 10 rokov Hlavné mesto Praha podporovalo tento neuveriteľný priestor, ktorý môžeme my, Bratislavčania, len závidieť. Odborníci sa totiž rozhodli, že spôsob, akým sa robia výstavy v DOX-e, sa im sa nepáči a rozhodli sa ho potrestať.

My v IKP sme boli zásadným zástancom *arm's length principle*, ale teraz pomaly začíname prepadať panike. Nastal neriešiteľný problém. Nepáčilo sa nám, že politici rozhodovali o tom, aké financie pôjdu ktorému subjektu v kultúre, lebo politici sa ničomu nerozumejú a sú korumpovateľní. A teraz o tom rozhodujú odborníci, ale v takých malých krajinách, ako sú naše, kde sa všetci poznáme a poznáme svoje záujmy, tak si aj odborníci pridelia financie radšej sebe než niekomu, kto ich si ich nevolá ako kurátorov pre svoje výstavy. Odborníci predsa tiež majú svoje galérie, kde si robia vlastné výstavy, a tak si povedali, že DOX nie, ten dostane príučku, aby ste si uvedomil, že odborníci sú odborníkmi, lebo existujú a že ich treba poslúchať. Ako skončí táto výchovná lekcia? No to stále nevieme, ale vyhlasujeme verejnú súťaž na vyriešenie tohto problému - teda kto má rozdeľovať verejné financie pre kultúrne projekty, aby sme všetci boli spokojní a aby sme podporovali len kvalitné projekty?

Ospravedlňujeme sa, ale ani tento rok nebudeme hodnotiť silvestrovský program z 31. 12. 2016!

Ale neustále si pripomíname Berniniho ...

Berniniho
*Fontána štyroch
riek.* Povinná
exkurzia všetkých
súčasných
i budúcich
slovenských
expertov na
pamiatky v Ríme.

SLOVNÍČEK

IKP

Kríza

(všetky druhy súčasných kríz)

Z nedostatku iných možností, apokalyptický popis normálnych problémov sveta. Musíme vziať na vedomie, že naše kultúrne duše vyžadujú aj dobách mieru porcie apokalypsy. Z toho vznikajú významné kultúrne diela vo výtvarnom i filmovom umení a hudbe. Zdá sa, že sme ako ľudstvo inštinktívne vybavení na väčšie katastrofy - zemetrasenia, čierny mor, španielska chrípka, autodafé, strata WiFi signálu. Ak keďže sa nekonajú, vykonštruujeme si svoje potreby v umení, politike a jazyku.

Pravda

Zastaralá predstava o objektívnej skutočnosti, ktorá je nemenná a všeobecne platná. A pritom dnes každý stredoškolač vie, že jedna pravda neexistuje, ale že ich je veľa, vždy podľa potreby. Ráno tak a večer inak, pretože pravda už nie je zjavená, ale vymyslená. Ak keďže dnes máme veľa právd, treba ich propagandisticky stále oživovať, čo tá stará jedna pravda nepotrebovala.

Elita

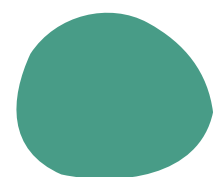
Časť spoločnosti, ktorá nevysedávala pred televízorom, zaoberala sa podivnými činnosťami ako čítanie kníh a popritom pestovala kultúrne plodiny, investovala do nich a prejavovala voči nim starostlivosť v podobe knižníc, galérii, koncertných sál a tvorivej produkcie. Jej základným znakom dnes je nedostatok zmyslu pre kultúru masovej zábavy. Staromilsky sa usilovala držať dekórum a bola neustále nespokojná so stavom vecí. Zásadne odmieta riadiť sa heslami. Kládie dôraz na skutočnosť a nechápe, že dnes je dôležitejší obraz skutočnosti.

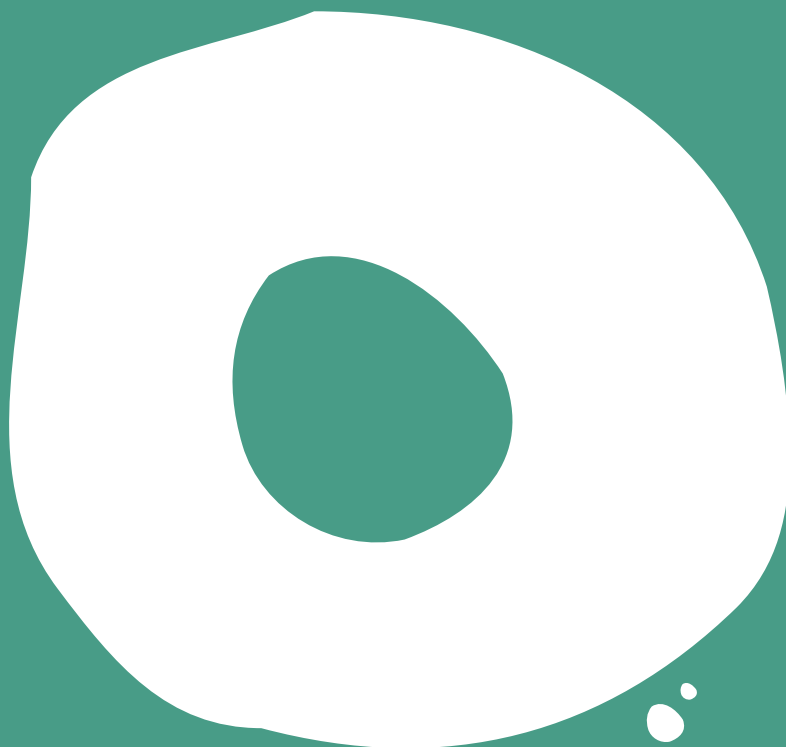
Cudzí

Popis ľudí a kultúry, ktorých sme nevideli, nepočuli a nepozvali sme ich domov. Predpokladáme, že majú inú DNA a že sú všetci horší ako my. Bez ohľadu na to, že ako potomkovia majú za sebou niekoľkotisícročnú kultúrnu históriu. Postoj k cudziemu je ovplyvnený aj zrušením štúdia latinčiny na gymnáziách a virtuálne nezaujímavými mapami v učebniciach zemepisu. Obavy pred cudzími narastajú vyrábaním čoraz rýchlejších lietadiel a rakiet, ktoré skracujú vzdialenosti medzi cudzími a nami na hodiny až minúty. Pôvodná predstava, že otvorenie hraníc a turizmus odstráni navždy zakorenený strach voči cudzím, sa nepotvrdil, čo znamená, že cestovať by sa malo len do dobre strážených enkláv bez dotyku s pôvodným obyvateľstvom.

Antiutópia

Zaznamenávame nové trendy: miesto fašistických, komunistických a rôznych antidemokratických utópií, ktoré sa v posledných desaťročiach a teraz znovu šíria svetom, sa začíname vracieť k veľmi realistickým témam podľa Orwella, Huxleyho či Atwooda. Lebo Orwell je dnes už vlastne skutočnosť. A tak sa možno vrátíme od popkultúry k normálnej kultúre a k racionalite.

Projekt
vydávania
časopisu
Kultúrny kyslík
z verejných
zdrojov
podporil Fond
na podporu
umenia:

u.

fond
na podporu
umenia

Partner Via
Cultura;
Inštitútu pre
kultúrnu
politiku

NADÁCIA
Slovenskej sporiteľne

ISSN 1339-6919
www.ikp.sk